

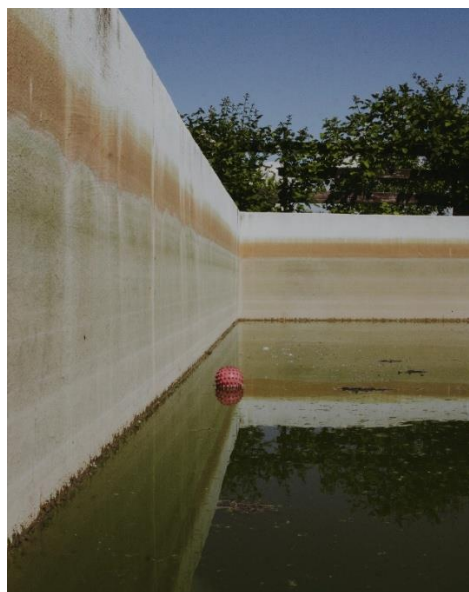
Csáky Csinger Alexandra

Mi a baj az iskolával?

Több, mint a fél életemet az iskolaügyben töltöttem, az ovit is beleszámítva 20 évet a pad innenső, további 11 évet a túlsó oldaláról. Közben gyerekeim is születtek, a szülői rálátás pedig még inkább árnyalja a képet.

Az iskola igenis kell, megvan a létjogosultsága, de a mai formájában már idejétmúlt, és nagyon sokan szenvednek benne. Más, ilyen (vagy nagyobb) kiterjedtséggel rendelkező intézményekhez hasonlóan itt is évtizedekig tart, amíg bármilyen változást véghez lehet benne vinni, és különösen nehezíti a dolgot, hogy az iskolaügyi minisztériumból a tanárokig lecsorgó változtatások általában nevetségesek:

- az egyik évben eltörlik a félévi szünetet, a következőben visszaadják
- folyamatosan új irányelveket tűznek ki (ez még jó is lehetne, de ezek gyakorlati megvalósítása kimerül abban, hogy a tanárok átírnak egy-két mondatot a tantervben, a házirendbe kövér betűkkel írva bekerül, mennyire fontosnak tartják a diszkrimináció, rasszizmus, xenofóbia, stb. ellen való harcot)
- átpofozzák az egyes dokumentumok arculatát (értsd: a bizonyítványból kivesszük egy sort innen, picit megváltoztatják a betűtípust és a papírméretet)
- továbbképzésekre kötelezik a tanárokat (ami szintén lehetne jó is, ha többségük nem arról szólna, hogy mind a tanfolyamok kínálói, illetve lektorai, mind a résztvevő tanárok számára egy kis pluszbevételt jelent, illetve az utóbbiak számára legtöbbször azt sem – a lényeg, hogy a jelenléti ívet aláírjuk, készítsünk egy-két fotót arról, hogy tényleg részt vettünk, szélsőséges esetben leadjunk egy fiktív, teljesen fölösleges munkát, amiből nem tanultunk semmit és amiből senki nem fog tanulni semmit).

Forrás: Nagy Fanni archívuma

Meglehet, hogy csak én jártam szerencsétlenül és mások egész másfajta iskolákba jártak, de tapasztalatom szerint az iskolarendszer legnagyobb gyengesége, hogy csak kullog szégyenkezve, lehajtott fejjel a társadalmi, technikai, gazdasági, biológiai (!) változások mögött.

Időközben a gyerekek is nagyon megváltoztak, rengeteg a különleges odafigyelést, speciális nevelést igénylő gyerek, és igen, az egyik fő hibás az internet, a kütyük, a közösségi média, amit már ugyan mindenki felismer, de olyan mértékben behálózta az életünket, hogy ebből már (ne áltassuk magunkat) nem lehet kilépni, meg kell tanulni vele élni. Érdekes próbálkozás minden, ami ekörül megy, kezdve onnan, hogy a gyerek ne használhassa iskolában a mobilját – ami szintén jó ötlet, csak a bajon nem segít, hiszen az utolsó csengetés után a gyerek már remegő kézzel kap a telefonjához, ha meg végre hazaér, órákig nyomkodja, bámulja, hiszen várják őt a videójátékok („csak fél órát játszom, ma még nem is volt a kezemben mobil!”), meg kell nézni azért 1-2 videót is (50-60-at), jajj, le kell csekkolni a házit Edupage-en, feltölteni, megírni, stb., és a rosszabb verziókat inkább nem is sorolom. A gyerekek függők és mi is azok vagyunk. Ilyen lett a világ, ilyenek lettünk mi is. Idegbajt kapunk, ha két másodpercre megakad a videó vagy nem tölti be az elektronikus jegyet/kártyát/akármit a telefon, mert gyenge a térerő vagy a wifi-jel. Nincs időnk a boltban kivárni a sort, rohanunk mindenhová. Nem, nem tehetünk róla, ilyen lett az élet.

Ülnek a gyerekek a padban, fészkelődnek, rajzolgatnak a füzetükbe, beszélgetnek, halálosan unják, hogy másoljanak a tábláról. Nem mondom, hogy rossz másolni. Kell másolni is. Kellene erőltetni a lassítást. De ebben a száguldó világban hogyan? Tökéletes idézet következik Popper Pétertől:

„Ha én ördög lennék, és megbízást kapnék egy még nagyobb ördögtől, hogy tegyem tönkre az Isten által teremtett világot, pontosan azt tenném, amit most az ember: siettetnék. Gyorsítanám a fejlődést, a történéseket, az információáramlást, az érzelmi hatásokat, és mint tehetséges Sátán, pörgetni kezdeném a világot. Addig pörgetném, amíg ennek a pörgésnek a sebessége meg nem haladja az ember élmény-feldolgozási képességét, az emocionális teherbírását, és ennek a súlya alatt meg nem roppan. Az embernek ugyanis van egy átlagos információ-feldolgozási képessége és érzelmi teherbíró képessége. Ha ezt a modern technológia meghaladja, az patogént hatást jelent. Képzeljük el, ülök a tévé előtt, és a híradóban éppen egy volt diktátor által lelövetett emberek holttesteit exhumálják egy tömegsírból. Ha normális vagyok, ezen érzelmileg elborzadok – de mielőtt végigélném ezt a borzalmat, vált a kép, és bevágják egy művészegyüttes táncát. Már éppen örülni kezdenék, de ekkor újból vált a kép, és négyezer holttestet látok egy földrengés után. Épp csak a szívemhez kapnék, de már vágás, divatpercek. Mielőtt azonban a szám vigyorra húzódná a sok jó csajtól, vágás, jön a cunami. És így tovább. Kérdezem: megfelel ez egy ember emocionális élményfeldolgozó képességének? Mert ha nem, akkor az ördög jól csinálja. Mindent fel kell gyorsítani, és ebbe garantáltan mindenki belebolondul.” (Popper Péter: „Miért siettel, ha elmaradtál?...”).

Forrás: Nagy Fanni archívuma

Szóval, visszatérve az iskolákhoz: nem, nem tudom, mi a tökéletes megoldás, de azt tudom, hogy ez így már nem életképes. És egy-két változtatást is szívesen látnék:

Neveljünk végre az életre! Ne erőltessük az ionos kötést meg a valószínűségszámítást, se Hölderlin költészetét alap- és középfokon. Tanítsuk meg a gyerekeknek, hogyan működik az állam, milyen állami intézmények vannak és mi a funkciójuk. Mit jelent a munkahely, milyen kötelességei, jogai vannak, lesznek munkavállalóként. Mit jelent függetlenedni a szülőtől, mennyibe kerül az élet maga. Hogyan kell befizetni a számlákat. Hogyan működik a bank, mi a hitel, kamat. Mi történik a polgármesteri hivatalokban. Miért nem a bruttó fizetésünket kapjuk a számlánkra és mi lesz a többivel? Mit kell csinálni, ha eltörtem a lábam, ha tűz ütött ki, ha baleset szemtanúja vagyok (és nem, nem a mobilt kell előkapni, hogy levideózzuk), ha meghalt valakim. Hogyan kell vállalkozni és mik lehetnek a buktatói. És így tovább. Mindezeket a dolgokat az ember nem tanulja, hanem kipottyan az iskolából, tele a feje csupa magasztos, de hasznavehetetlen dologgal és nem mer elmenni a postára, hogy feladjon egy csomagot, inkább letölt egy applikációt és bedobja egy boxba, hogy senkivel ne kelljen még véletlenül sem beszélnie. (Igen, errefelé halad a világ, ez sem biztos, hogy jó, és ezt is tanítani kellene.)

Próbáljunk érző embereket nevelni! Ezt a terhet nem fair a tanárookra hárítani, mert a munka 90 százalékát a szülő végzi (példával), de a tanár feladata is nagyon fontos, hiszen otthon, a családban lehet, hogy egy tüneményes, szófogadó gyerekünk van, aki viszont iskolában a WC-be dobja az osztálytársa tízórait – a közösségben való létezést, működést a tanár kell, hogy irányítsa, kontrollálja és érzékenyítse a gyerekeket (Na, ez sokkal nagyobb kihívás ma, mint a gyakorlati dolgokra való nevelés!). Az érzékenyítés történhet egy-egy filmmel, videóval, ami betalálhat a gyerekeknél, de semmi sem olyan erőteljes, mint a személyes tapasztalat. A legmegátalkodottabb gyerekeket igenis konfrontálni kell számukra kényelmetlen helyzetekkel, emberekkel. Találkozzanak fogyatékkal élő személlyel, más bőrszínűvel, idősekkel, lássák, milyen egy szociálisan hátrányosabb környezetben létezni, hogyan kell boldogulni az erdőben mobil nélkül, stb. Aki értelmes, az tanul belőle, akinek

meg sem az értelmi, sem az érzelmi képességei nem ütnek meg egy bizonyos szintet, azzal meg már úgyszem tudunk mit kezdeni (egyik tanárnak sem lehet célja megváltani a világot). Meg kell nekik tanítani, hogy sokféle ember van, sokféle vélemény van, nem kell mindenkit szeretni, de elfogadni és tisztelni igen.

Forrás: Nagy Fanni archívuma

Ki a padokból, a sablonokból! Ez sem az egyes tanárokon múlik, sőt, a jó tanárok most is megteszik, ami tőlük telik: újítanak, megértenek, tolerálnak, alkalmazkodnak, de nincsenek rá kiképezve, felkészítve, tehát itt is rendszerszinten kell gondolkodni! Felejtjük el az egymás mögé/mellé rakott padokat és a 45 perces órákat! Nem újdonság, a Waldorf-iskola, a Montessori-módszer már régóta tekintettel van a gyerekek és a világ sajátosságaira, a valódi (és nem a külvilág erőltette) igényekre. Sokkal több hangsúlyt kellene fektetni az együttműködésre és az egyéni fejlődésre és semennyit a versenyzésre. Bár a világban nagyon fontos a versenyképesség, de pont ez van ránk bénító hatással: látjuk, mások mennyivel jobbak nálunk valamiben, úgyhogy mi bele sem kezdünk. A gyerekeket úgy kellene vezetni, hogy találják meg azt, amiben jók, ami számukra örömet okoz és abban teljesedjenek ki. És amit az oktatás (nem a nevelés, csak a szigorúan vett oktatás) legnemesebb céljának tartok: elérni a diáknál, hogy szomjazza a tudást. Hogy azért tanuljon, mert érdekli vagy mert tudatosítja, hogy valamit fontos elsajátítani. És ne azért, mert „írunk belőle”. Ezen a ponton bátran kijelentem azt is (ami az elmondottakból következik is), hogy az érdemjegyeket is kinőttük már, mint tök a kerítést. A jegyek csak annak adnak örömet, aki jót kap, annak is csak egy ideig. Mert a jó jegyek mögött sokszor rengeteg keserűség is lapul. De a legnagyobb baj velük az, hogy aki nem kap jó jegyet, azt mindenki elkönnyveli rossz tanulónak, butának, miközben lehet, hogy egy olyan asztalosmester szunnyad benne, aki az iskolapadból kikerülve milliomosra keresheti magát a tudásával.

És végül, de nem utolsósorban **sokkal több mozgást kellene biztosítani** a gyerekeknek, igényre szabottabb szüneteket (van ugyan biológiai óránk, de nem hiszem, hogy a 45/10 perces beosztáshoz sikerült alkalmazkodnia evolúciósan az elmúlt 50-100 évben), rengeteg mozgást a friss levegőn, a természetben – és sokkal változatosabb, egészségesebb menzát. Mert hiába akarunk mi magasztos célokat kitűzni, mindent felülírnak a biológiai szükségleteink – mozgás, friss zöltség, gyümölcs (mert tészta és rizs bőven van), fehérje, és például időként kaphatnának a gyerekek egy kis diákcsemegét is uzsonnára vagy ebédhez nassolni, hiszen a magvak tele vannak jó zsírokkal és serkentik az agyműködést is.

Végezetül azt kellene tudatosítanunk, hogy az iskola nem egy átmeneti megőrző (addig sincs láb alatt a gyerek), hanem egy rettentően fontos intézmény, ahol a gyerekünk személyisége és jövője formálódik és nem mindegy, hogyan és ki(k) által. És hogy a gyerekünk nem csak a mi kis cuki szemünk fénye, hanem egy olyan ember, akiből néhány év múlva dolgozó, gyereket nevelő felnőtt válik. Mindannyiunk felelőssége, hogy ezt az oda vezető időt hogyan töltjük ki.